

Iom szóanyagából veszi. Állíthatjuk tehát, hogy a bulgár irodalmi nyelv holt anyagot használ.

A mesterséges jelleg sokkal szembeötlőbb Irország esetében. A 9. századtól, a régi ir nyelvnek nagyszerű irodalmi korszaka kezdődött. Idővel azonban, angol uralom alatt, az irek minden kényszer nélkül átvették az angol nyelvet. Századunk elején az egyébként elég fejlett ir nyelvet alig néhány százezer ir ismerte, de még ezek is nagyobb részben az angolt használták. Az erőteljes nemzeti hullám, mely visszazserzte a katolikus Irország függetlenségét, megteremtette az ir nyelv becsületét is. A lakosságot kényszerítik, hogy megtanulja. Hogy pedig a nyelv irodalmi tekintélyét is visszaadják, a régi ir nyelvből vesznek át szavakat. Ezt a nyelvet, amely egyike a legnehezebb nyelveknek, csak azok értik, akik tanulmányozták. Egyidőben tehát egy élő nyelvnek holt nyelv segítségével való átalakítása s egy kompakt lakosság nyelvi elnemzetietlenítése folyik.

Végül a fél-mesterséges nyelv legjellemzőbb példáját a Palesztinában beszélt héber szolgáltatja. A héber nyelv a Krisztus előtti első században halt el, szerepét az arámi nyelv vette át. A mai zsidók, ha nem beszélik országuk nyelvét, spanyolul vagy jiddisül beszélnek, mely utóbbi a német nyelv egy dialektusa. A héber, mint irodalmi nyelv maradt fenn megközelítőleg úgy, mint a latin a középkorban — de különböző országokban különféleképp beszélnek. A palesztinai telepítések előtt a héber nyelvet csak a régi szövegek olvasói ismerték. Az új zsidó állam megalakításával egyidejűleg született meg az az eszme is, hogy az új állam nyelve a héber legyen. Voltak, akik nyomban tanulni is kezdték, mint bármely idegen nyelvet.

Egyelőre nem állíthatjuk, hogy egy halott nyelvnek valamely népcsoportra való rákényszerítése sikerült. Az az egyszerű tény azonban, hogy törtétek ilyen kísérletek, lehetővé teszi a kérdésnek a fentalált nyelvekkel kapcsolatban való feltevését: miért ne lehetne lehetséges elvben, hogy ez is sikerüljön? Természetesen olyan mesterséges nyelvre gondolunk, amely hibátlan terv alapján készülne s ezt a tervet minden tekintetben követné, tehát egy belső hibák nélküli mesterséges nyelvre.

JÓZSEF ATTILA ÉLETE (III.)

Írta: JÓZSEF JOLÁN

Örökké fájó emlékezéssel idézem fel a mama törékeny alakját, aki ezidőtől fogva állati erőfeszítéssel dolgozott, hogy előteremtse a mindennapi kenyeret számunkra. Éreztük, bár nem értettük, szótlanúsága és komorsága mögött csüggedtségét, társtalan bánatát. A magunk együgyű, gyermeki módján igyekeztünk is, hogy segítségére legyünk, hogy örömet szerezzünk neki. Amikor e télen Gáspár Jánosékhoz, egy kőműveshez költöztünk, Attila lecipelte Etussal a pincébe egyetlen játékát, hintalovát és felvágta aprófának. A kisleány ez a fehérlelő áldozása mélységesen meghatotta mamát. Ma is előttem van az arca, amint végigcsurog rajta a könny, amikor tüzet gyújtott belőle a paprikáskrumpi alá.

A varrógépet visszavették tőle, nem tudta fizetni a részleteket. Munka után járt. Nem hagyott mást otthon számunkra, csak kenyeret. Én kaptam az iskolában, a napközi otthonban ebédet, de a két kisebbik gyerek egész nap kenyeret evett. A kőműves felesége már megszokta, hogy annyit főzzön a bablevesből, krumplilevesből, hogy este egy-egy tányérral nekünk is jusson. De ők is nagyon szegények voltak, nagyon nagy áldozat volt ez tőlük. Mama látta ezt. Napszámos munkát vállalt. Legrosszabb ruháját vette fel, kendőt kötött a fejére, karjára vette a vödröt a surlóronggyal és surlókefével és kiült a „platzra“ a Deák Ferenc-téren, a többi napszámos asszony közé. Ha nem akadt munkája, délfelé hazajött. Lassankint állandó helyeket szerzett magának, uriházakhoz járt mosni, vasalni, takarítani. Azonban ezen a télen nem mindig akadt munkája, még a lakbért sem tudta fizetni Gáspáréknak. Valahol hallottam egy cukorkagyárról, az Örömvölgy-uccában, ahol gyermekek is dolgoztak. Egy napon nem mentem az iskolába, hanem jelentkeztem a kis műhelyben munkára. Miután felértem az asztalt, amelyen a nagy tepsikben sorakozó cukorfigurákra képecskéket kellett ragasztanom, felvettek heti három korona fizetéssel. Mama tudomásul vette a dolgot, az a heti három korona is nagyon kellett. Reggelenként kis csomagot készítettem számomra, kenyeret és tepertőt, ez volt az ebédem és siettem a „gyárba“. Két hétig dolgoztam itt, akkor abba kellett hagynom a munkát. Az iskolából anyámat szigorúan megintették, mert „iskolakerülő“ lettem.

1909 januárjában újból költöztünk. Ezuttal a Szvetenay uccában, egy borzalmas tömegszálláson kaptunk helyet. A szoba-konyhás lakásban talán tizen vagy tizenöt, de lehet, hogy huszan is laktak. Csak annyit tudok, hogy a szoba-konyha minden zugában, sarkában, közepén emberek aludtak, ágyban, földön.

Mi is a földön aludtunk egy szalmazsákon. Semmi egyébünk nem volt már, csak ez a szalmazsák, két párna, egy nagy dunna és egy láda. A ládában pár lábos, tányér és kanál, pár vedlett ruhadarab, fehérnemű. A láda fenekén selvempapirosba csomagolva feküdt egy fekete csipkesál és anyánk kagylós doboza a zálogcédulákkal. Ez volt minden, ami megmaradt a két szekrény tömött tartalmából, amióta eljöttünk a Gát uccából, tíz hónappal ezelőtt.

Január végén anyánk súlyos beteg lett. Azt az öt hetet, amit a kórházban töltött, leirhatatlan elhagyatottságban éltük le. A sok ember között senki sem törődött velünk. Ezek a szegény ördögök, akik itt egymás hegyén-hátán éltek, mint télen a tyukok az ólban, oly nyomorultak voltak, hogy nyomoruságukban minden érzelem és értelem hijján észre sem vették, hogy három gyerek maradt anya nélkül és éhezik. Ma is megdöbbsent az a közöny, amivel keresztül néztek rajtunk. Most igazán éhezünk. A párolgó fazekakban fővő híg levesek szaga a tüzhelyhez huzott bennünket, hiába zavartak ki a konyhából. Ha evett valaki — és ennyi ember között mindig falatozott egy-egy — eléje álltunk és úgy bámultuk, mint a kiéhezett falusi kuvaszok. De nem kértünk soha senkitől. Még Attila sem, aki pedig folyton sirt, kinjában az ujját szopta, vagy a párna csücskét rágta a szalmazsákunkon. Ma sem értem, mi volt ez bennünk, szemérmesség, tehetetlenség, valami ismeretlen eredetű gátolás? Egész nap a karomon cipeltem a síró Attilát, aki nyakamba ka-

paszkodott és csititgattam. De Etus is folyton sirt, neki még annyi sem jutott, mint Attilának, őt nem vehettem a nyakamba.

Este lefeküdtünk, legyengülve, szédelegve a koplalástól. Az egyik ágy szélén egy ember ült, két térd között mázas cserépfazékkal, amiből töltött káposztát kanalazott. Amikor befejezte az evést, fehér kendővel bekötötte a fazekat és betolta az ágy alá.

Éjjel felébredtem. Minden izemben remegve, négykézláb az ágy alá kusztam, halálos félelemben attól, hogy zajt ütök, amíg elérem a fazekat. Ugyanugy kusztam vele vissza szalmazsákunkhoz. Reszkető ujjakkal bontottam ki a kendőcske csomóját és marokkal, mohón tömtem magamba a hideg káposztát. Meg tudtam volna enni az egészet! Amint az evés jóérzése eltöltött, a gyerekekre gondoltam. Nem mertem felkelteni őket. Előbb Attila szájába dugtam a káposztából, aki erre rögtön felült és már nyelte is. Etus is felébredt keltés nélkül és legesodálatsabb összhangban, mintha készültünk volna erre az éjszakai élményre, lélegzetünket visszafojtva faltuk a fazékból az ételt. Zsirosak, maszatosak lettünk, a gyerekeknek még a fülük is káposztás volt, amint a sőtétben összekentem őket. Azután visszacsempésztem a majdnem üres fazekat. Lefeküdve a gyerekek közé, amit azelőtt sohase tettünk, némán összecsókolóztunk a boldog, jó érzéstől. Attila megelégedetten szuszogott, hizelegve átölelte a nyakamat, úgy aludt el.

Reggelre nyoma sem maradt a jó érzésnek. Az éjszakai evés után még éhesebbek voltunk. Eszembe jutott Gáspár néni, aki olyan jóízű bablevéseket főzött és mindig mert belőle a mi számunkra is. Kézenfogva egymást, elcsoszogtunk a Gróf Haller uccába a jó nénihez.

Gáspár néninél hideg volt a tűzhely. Ő maga nagykendőjébe burkolózva sirdogált a hideg konyhában. Megtudtuk tőle, hogy iérje pár nappal ezelőtt munkaközben leesett az épülő ház állványáról és meghalt. Nincs bableves. Pedig biztosan adott volna enni, ha kériünk tőle és megmondjuk, hogy a mama kórházban van. De csak maflán és illedelmesen elköszöntünk és elmentünk.

Mentünk a keresztmamához.

Keresztanyánk, Kiss Kálmánné, áldott jó asszony volt. Szeretett bennünket és valamikor sokat időztünk nála. Ragyogó tiszta konyhája volt, sok befőttje, egy-két üveggel mindig kibontott, ha meglátogattuk.

Már a Gyep-uccában jártunk, amikor Etus megállt és dacosan kijelentette, hogy ő nem megy a keresztmamához.

— De gyössz!

— De nem megyek!

— Miért?

— Azért!

Megmarkoltam a kezét és huztam. Erre Etus a földrevetette magát és toporzékolt. Huzni kezdtem a földön, dühödten vonszoltam, mire torzakasadtából sivalkodni kezdett.

— Gyere, a keresztmama ad ebédet! — rángattam a kezét. De az éhes gyerek érthetetlenül és indokolatlanul hisztériás vitába kezdett:

— Nem megyek a keresztmamához! Nem megyek, azért se megyek!

Attila az ebéd szóra szintén megvadult.

— De gyössz! Azért is gyössz — kiabálta.

Etus megint elvetette magát az ucca közepén. Tehetetlen dühömben

majdnem sirva könyörögtem neki, hogy jöjjön. Nem jön, azért se jön. Erre én vadultam meg és elkezdtem püfölni. Etus ordított és harapott, karmolt, Attila rugdosta, én püföltem. Mint három veszett kölyökkutya, úgy marakodtunk az ucca közepén, dühödten téptük egymás haját és üvöltöttünk. Mintha nem is mi csókolóztunk volna éjjel, a titkos és szent összetartozás érzésében.

Egy férfi megállt a járda szélén és rámszólt:

— Nem szégyelled magad, a kisebbeket verni?

— Mi köze hozzá! — feleltem vissza.

A neveletlen feleletre kergetni kezdett. Elszaladtam. Amikor visszafordult, megálltam. Láttam, odamegy a gyerekekhez, talán vigasztalni akarta őket. De ők nem várták be, hanem miután Attila előbb ráöltötte a nyelvét, elkerülték és hozzám szaladtak.

Leültem a járda szélére és keserves zokogásban törtem ki. Én, aki soha nem sirtam, a verést szótlán daccal túrtam, most fuldokoltam könnyeimben. A két gyerek leült mellém, jobbról és balról, hallgattak. Ha a hidegtől nem kezdünk dideregni, talán napestig ott ültünk volna.

Most mi lesz? Haragszom Etusra, aki miatt nincs ebéd. Dühös vagyok Attilára, aki már nyafog, hogy éhes. És gyűlölöm a felnőtteket, akik csak parancsolnak, kérdőre vonnak, de semmit nem tesznek értünk. Lődösöm Etust mérgemben.

— Hülye — mondja erre acsarkodva.

— Fogd be a szád — mondom én.

— Hülye vagy te — mondja Attila. — Marha! — teszi még hozzá meggyőződéssel.

Mintha ez lenne az az időpont, amittől kezdve úgy beszélünk, olyan szavakat használunk, mint az uccagyerekek. Mire anyánk hazajön a kórházból, uccakölykök vagyunk mi is, piszkosak, tetvesek és mosdatlan szájuak.

Lődörögtünk a hideg uccán. A Ferenc-téren össztalálkoztunk iskolatársammal, Stefán Böskével. Neki is beteg volt a mamája. Elhatároztuk, hogy koldulni fogunk kettesben. A gyerekeket hazazavartam azzal, hogy majd nemsokára hozok ennivalót, mi pedig elmentünk az Üllő-úton tuli uccákba, ahol senki nem ismert bennünket.

Nagyon féltünk rendőrtől, házmesternéktől, szégyenkezve kopogtattunk az ajtókon. Azóta is mindig csodálom a bátor kis kölyköket, akik odaszegődnek hozzám az uccán és addig kunyorálnak „egy kis kenyérrevalót”, amíg ki nem elégitem őket egy-két krajcárral. Mi úgy kértünk, mintha valami bűnös dolgot művelnénk, reszketve, hogy valaki ránk ripakodik valamelyik ajtó mögül, futásra készen, szemmel tartva az idegen házak lépcsőit.

Nem is gyűjtöttünk össze többet nyolc krajcárnál. Ezt elfeleztük és vásároltunk rajta apró oroszhalat, sok hagymával, krajcár volt darabja. Böske a maga halacskáit az uccán mindjárt megette, én vittem az enyimeket haza. Kiteritettem a papírost a térdemen, hogy szétosszam, de Attila egy szempillantás alatt összemarkolta az egészet és egyszerre a szájába gyömösölte. Arca kidagadt, kezét szája elé tartotta, nehogy kicsusszon belőle egy falás is. Elkéseredetten néztük. Közben fuldokló köhögés jött rá, még hátba is kellett ütögetni: Kuc-kuc, cigányuccára ment.

Délután már nem bírtam az éhséget és a gyerekek sirását. Eszembe jutott a zálogház és a ládából kivettem anyánk pár ingét, hálóréklijét és elzálogosítottam. A kávémérésben nagy fazék kávévettem, meg egy kiló kenyeret. Az utolsó morzsáig megettük. Elfogott a bőség részegsége. Nagy csomó cukrászsüteményt is vettem a péknél és azt is befaltuk. Egymás iránt megenyhülve fejeztük be a napot.

Kávéval éltünk, amíg a pénz tartott. Közben hallottam, hogy a Gyermekvédő Liga szegény, sokgyermekes családoknak élelmiszersegélyt ad. Utrakeltem a Wesselényi-uccába, ahol kiutaltak egy csomagot. Volt benne bab, sárgaborsó, liszt, griz. Rögtön tejbegrizt főztem, azt szerettük. Föltettem nagy lábasban vizet a tűzhelyre, ahol három-négy asszony is főzte az ebédjét. Nem zavartak el, de nem is törődtek velem, mit akarok csinálni, tudom-e csinálni. A forró vízbe beleeresztettem az egész zacskó grizt. Ebben a tejbegrizben nem volt se tej, se cukor, kemény volt, mint a kő, izetlen, majd kifordult a szánkából. De két napig ezt ettük.

Vasárnap délután kimosdattam a két gyereket, magamat és elballagtunk a Rókus-kórházba. Mama sápadtan, soványan feküdt az ágyában. Hogy hogyan néztünk ki, arra csak az ő rémült, fájdalmas elszörnyülködéséből tudok következtetni.

Attila abban a pillanatban, amikor meglátta mamát, keserves sírásra fakadt. Sohasem tudom elfelejteni sírásra görbült kis száját és szemrehányó tekintetét, ahogyan felém nézett:

— Mama, a Jolán moslékot főz mindig! — ezek voltak első szavai, amiket elzokogott. Ebben benne volt kis szívének minden keserve, árvasága, mama utáni vágyódása.

*

Februártól kezdve az iskolaév végéig egy Mészárosné nevű asszony tagas, sötét, hideg konyhájában laktunk, a Ferenc-téren.

Mészárosné sárgára festett hajával, a nyakára kötött fekete bársonyszalaggal gyermekkorunk kitörülhetetlen emlékei közé tartozik. Ha igaz, hogy a gyermekkori élmények örökké megmaradnak, irányt szabnak a lélek fejlődésének, a képzelet területeit, a cselekedetek rugóit alapjukban megformázzák, akkor ennek a vajakolással, búbajoskodással foglalkozó asszonynak a házában eltöltött hónapok minden bizonyval a hároméves Attilára is hatással voltak.

A kirivó külsejű asszony kártyát vetett. Délutánonkint a konyhában sorakozó székeken szegény asszonyok, cselédlányok ültek, várták, hogy sorra kerüljenek. Jószagú urinők is látogatták. „Munka“ előtt a subládán álló feszület előtt térdelt Mészárosné, öklével verte a mellét, homlokát a padlóhoz ütögette, imára kulcsolt kezei közt rózsafüzért morzsolgatott. Azután fekete macskájával az ölében az asztalhoz ült és jószolt az egyenkint betérő asszonyoknak.

Mama alkalmazásban volt Mészárosnéénál. Amikor kijött a kórházból, elerőtlenedve, lesoványodva, lakás ellenében vállalta a vajakos asszony körüli teendőket. Nehéz munkát ebben az állapotában nem is tudott volna végezni. Kedvetlenül, szótlanul és bizonyára minden meggyőződés nélkül csinálta a hókusz-pókuszokat a boszorkány mellett. Vagy ki tudja?

Jövendőmondáson kívül Mészárosné még a következőkkel foglalkozott: kereket oldott szeretők visszahódításával, kihült szerelmek újra-

élesztésével, betegségek ráimádkozással való gyógyításával. Vállalta iszákos férjek jóutratéit. Ezer bajjal, panasszal jöttek hozzá, átadták néki gondjaikat, pénzüket és reménykedve távoztak.

Mindezen bajok orvoslásának más és más módszere volt. Mint ahogyan a kórházak sebész osztályán készülődnek a következő napra kiírt műtétre, úgy készült Mészárosné a lelki klinikáját felkereső szegény asszonyok bajainak kiirtására.

Azon a napon, amelyre a sorsba való beavatkozását kitűzte, böjtölt. De böjtölnie kellett anyáknak is, a megbizónak is. Mi gyerekek sem ehettünk a lakásban. Ő maga talpig feketébe öltözött, szalmaszárga hajára kendőt kötött és némán imádkozott. A paciens is azt tette, amit ő, ijedten hallgatott, egyetlen kimondott szó is véget vethetett a közeledő varázslatnak. Az elsötétített szobákban gyertyák égtek és a konyhaajtó küszöbébe verve hatalmas konyhakés meredezett, mint a cövek. Nehogy a gonosz bemenjen. Este azután Mészárosné fogta a seprőt és arcán a megszállottak ijesztő kifejezésével, keményen összeszorított szájjal, kisöpörte a szobát, konyhát, benyult a seprővel a butorok alá és hatalmas, erőteljes mozdulatokkal seprte a semmit a konyhaajtó felé. Itt a küszöbön meredező kés körül valóságos közelharcot folytatott valammivel, amit mi nem láttunk, végül a kést is kipiszkálta helyéről és a seprővel kilóditotta az udvarra.

Máskor másféle szertartások közepette kifüstölte a szobát, vagy kotyvasztott valamit a vörösen izzó vaskályhán. Szájtátva, hideglelés borzongással néztük műveleteit. Etus majdnem minden éjjel sikoltozva ijedezett fel álmából, ördögöt látott a sarokban. Attila percig sem mert egyedül maradni, szívszorogva kapaszkodott a mama szoknyájába, vagy az enyémbé. Frászt kaptunk a sötétben. Sem azelőtt, sem azóta olyan egymáshoz bujók, egymásba kapaszkodók nem voltunk, mint Mészárosné sötét, hideg konyhájában. Minden zugból leselkedett valami rém, az éjszakák tele voltak iszonyattal.

Attila *Nagyon fáj* című kötetének sok verse kísértetiesen emlékeztet a kisfiu rémületére, iszonyodó félelmére. Az a kisfiu mindig éhes, rémek leselkednek utána. A felnőtt jóízű bablevest, csülköt, főtt malaclapockát, déligyümölcs kirakatot, vérbő epret rak verseibe, mindezt a kisfiunak, aki „mégis él“ benne.

*...Mi bánt? Ugy érzem, mintha félnék,
menekülnék, hasáb a vállamon.*

A kisgyerek, ki voltam, mégis él még.

*A kis kölyök, ki voltam, ma is él
s a felnőttet a bánat fojtogatja...*

Elmondja a kisgyerek félelmeit, iszonyatát, meg akarja szabadítani a leselkedő rémektől. És amikor a felnőtt körül is az egész világ tele rémekkel, amiket csak ő lát, szólongatja a mamát. Ha az ő szoknyájába kapaszkodhatna, mint a kisgyerek, megszűnne minden szorongása.

Magavigasztaló soraiban a Ferenc-téri éjszakák rémei ólálkodnak, dajkahang, mamahang csitítja:

*Én nem tudom, mi fenyeget
az esték csipkés árnyain,
mint romló hátról a legyek,
szétszállnak tőle álmaim.*

*Én nem tudom, mily dajkahang
cseng a szívemben csendesen:
Nyugodj, hiszen csak este van
s mitől is félnél kedvesem.*

Gyakran megtörtént az is, hogy Mészárosné nem fogadta klienseit. Ilyenkor megengedte, hogy bent tartózkodjunk szobájában, ahol egész nap a vörösén izzó vaskályha mellett ült. Ezeken a napokon az volt a feladatom, hogy leckém elvégzése után felolvassak egy véget nem érő füzetes regényt. A regény címe így hangzott: *A grófnő szerelme, vagy az erdő titka*. Több, mint háromszáz füzetből állott. Rengeteg személy szerepelt benne, tele volt izgalommal, ki nem deríthető titkokkal, lélekzet-elállító fordulatokkal, különösen a füzetek végén. Éjjelig ültünk a túlfűtött szobában, rekedtre olvastam a torkomat. A gyerekek ilyenkor soha nem voltak álmosak, csendben és figyelmesen hallgatták ezt az érthetetlen, nagyoknak való mesét.

Különös játékokra inspiráltak bennünket a hallottak. Grófkisaszszonyt, vadorzót, szerelem gyermekét játszottunk, várkastélyban laktunk, ismeretlen szigeten tengődtünk, földalatti börtönben raboskodtunk. Szóttük, fontuk magunk is a regényes történetet, hozzátevé, amit növekvő képzeletünk egyre színesebben kitermelt. Ezek a felolvasások messzi tájakat varázsoltak elénk, csodálatos embereket, akiknek olyan foglalkozásuk volt, mint a Ferencvárosban senkinek, nagy igazságtalanságokat és nagy igazságtéveséseket. Mintaképeink voltak a szereplők között, akikhez idomulni igyekeztünk. Abbahagytunk minden barátkozást a többi gyerekekkel, kerültünk mindenkit, mint akiket megbabonázott a ház boszorkánya. Csak egymással éreztük magunkat jól a mi elvarázsolt világunkban. Szavakat találtunk ki, amelyek mások számára érthetetlenek voltak. Mi hárman *püngrücek* voltunk. Embereknek, tárgyaknak új nevet adtunk, új értelmet jelentésüknek, egymáshoz való kapcsolatukat másképp éreztük. Nem tudom, így van-e, én így hiszem, a *Meddák* ebből a rég elsüllyedt, elvarázsolt gyermekvilágból hajtottak ki, a rég elfelejtett püngrüce lelke szólal meg Attila szavaival:

*Elefánt voltam, jámbor és szegény,
hüvös és bölcs vizeket ittam én,
a dombon álltam s ormányommal ott
megsimogattam a holdat, a napot,
és fölnyujtottam ajkukhoz a fát,
a zöld cincért, a kígyót, kovát, —
most lelkem ember — mennyem odavan,
szörnyű fülekkel legyezem magam — — —*

H Á Z T E T Ő K F E L E T T

Irtta: LUKÁCS IMRE

1.

*Bolond világ — a Föld sötétbe roskad
s fénycsóvák söprik szerte az eget,
csupán egy eltévedt sugár világol
a megkomorult háztetők felett.
A rádió is halkabban dorombol,
árnyék se rémlik ide a toronyból,
beborít mindent, zajtalan a rest éj,
testvérrre tör a testvér.*